

The Role of Environmental Architecture in Enhancing Internal Defense and Crime Prevention Based on the CPTED Model: A Case Study of Tabriz

Pouyab Pourabbas^{1✉} | Amir Mesbah Kia² | Minou Gharehbaglou³

¹ Master's student in Architectural Engineering, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran. (Corresponding Author). Email: po.pourabbas@tabriziau.ac.ir

² Associate Professor of Futures Studies, IRI Military Command and Staff University, Tehran, Iran. Email: AMKS202012@gmail.com

³ Professor of Architecture, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran. Email : M.gharehbaglou@tabriziau.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

2024-11-24

Received in revised form:

2025-1-12

Accepted:

2025-1-13

Published online:

2025-5-22

Keywords:

Environmental Architecture, Development of Internal Defense, Local Prevention, Security

Objective: Combining environmental design principles with internal defense approaches aids in crime prevention and threat management. This research investigates the role of environmental architecture in enhancing homeland defense and crime prevention in Tabriz using the CPTED model.

Methods: This applied study utilized a descriptive-analytical method with quantitative and qualitative approaches. Convenience sampling was employed, and statistical methods, including descriptive analysis, correlation, and Friedman test, were used to rank the indicators.

Findings: The average indicators of territory, supervision, activity support and image management for faculty members were 50/15, 46/48, 67/67 and 67/08 respectively, for doctoral students 42/01, 42/78, 64/13 and 67/70 respectively, and for the police force 47/76, 51/28, 70/98 and 62/50 respectively. Also, the researchers' observations were recorded as 43/, 29/46, 75 and 68/75 respectively.

Conclusions: Environmental design, internal security, and crime prevention are interconnected. Public and private spaces must enhance safety and safeguard people and resources from threats.

Cite this article: Pourabbas, P. , Mesbah Kia, A. and Mesbah Kia, A. (2025). The Role of Environmental Architecture in Enhancing Internal Defense and Crime Prevention Based on the CPTED Model: A Case Study of Tabriz. (e720175). *Defensive Future Studies*, 10(36), 239-263.

DOI: [10.22034/dfs.2025.2046067.1853](https://doi.org/10.22034/dfs.2025.2046067.1853)

Extended Abstract

INTRODUCTION

Futures studies highlight the synchronization of homeland defense and urban planning as crucial for creating resilient, safe, and sustainable cities. Fear of crime can restrict movement and societal participation, while effective environmental design can prevent crime and alleviate fear (1). Crime results from human interactions in space and place (2). Internal defense encompasses measures to protect infrastructure, people, and property from threats such as terrorism and civil unrest, including warning systems, emergency training, and crisis management (3). Combining environmental design principles with homeland defense strategies establishes a robust foundation for crime prevention and threat management. This study aims to investigate the role of environmental architecture in enhancing homeland defense and local crime prevention using the CPTED model in selected areas of Tabriz.

METHODOLOGY

This research is of an applied nature, its method of implementation is descriptive-analytical and the research approach is quantitative. The method of data collection was studied using a standard questionnaire of the first generation CPTED principles in medium-sized urban areas.

This study used convenience sampling. All interested individuals were included in the study. Participants included architecture and urban planning professionals, professors, lecturers, graduate students, and law enforcement personnel, who were provided with the appropriate forms after the necessary explanations.

Face validity was used to assess the validity of the research instrument, and Cronbach's alpha test was used to assess reliability. Since the Cronbach's alpha of the data was 0.749 and above 0.7, the data were normal. The statistical methods and techniques used in the research included descriptive methods (frequency, mean, etc.) and in the inferential statistics section, a five-point Likert scale was used to convert the research variables into quasi-interval variables.

RESULT

Tabelle (1). Durchschnittliche Indikatoren der CPTED-Prinzipien der ersten Generation durch Experten in allen ausgewählten Gebieten der Metropole Tabriz

Respondent spectrum	Faculty Members	PhD Students	Law Enforcement	Total
	Mean($\pm$ SD)	Mean($\pm$ SD)	Mean($\pm$ SD)	Mean($\pm$ SD)
Area	50.15($\pm$ 9.30)	42.01($\pm$ 5.04)	47.76($\pm$ 2.73)	47.82($\pm$ 8.61)

surveillance	46.48(±6.22)	42.78(±6.30)	51.28(±1.81)	45.93(±6.27)
Activity Support	67.67(±12.53)	64.13 (±13.42)	70.98(±0.63)	67.04(±12.03)
Image Management	67.8(±9.29)	67.70(±7.30)	62.50(±0)	66.84(±8.30)

Table 1 shows that the highest mean scores from the perspective of faculty members, graduate students, and law enforcement were related to the variables "activity support," "image management," and "activity support," respectively, and the lowest mean scores were related to the variables "surveillance," "territory," and "territory," in that order.

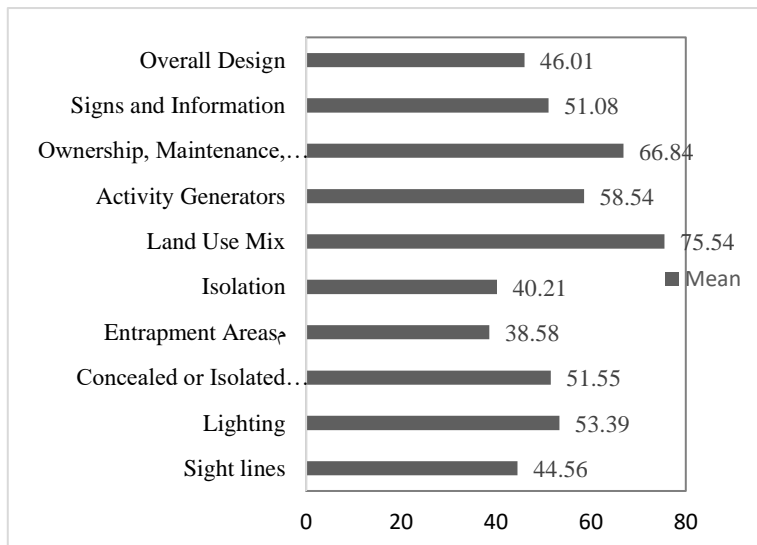

Diagramm 1 - Durchschnittliche Strategien der CPTED-Prinzipien der ersten Generation aus der Sicht von Experten in ausgewählten Gebieten der Metropole Tabriz

Figure 1 - shows the average strategies of the first generation CPTED principles from the perspective of architecture, urban planning and law enforcement experts in selected areas of Tabriz metropolis. Accordingly, the highest average is related to the land use mix index and the lowest average is related to the enclosed areas index.

DISCUSSION and CONCLUSIONS

Identifying issues and feelings related to safety and security in public spaces, including concerns about lighting and police presence, can be useful in analyzing homeland security and public safety. Analyzing this data helps

clarify the relationship between neighborhood safety and homeland security, and provides a basis for improving social participation and civil rights.

The CPTED approach is one of the most effective solutions for improving the safety of urban spaces, meaning that criminals decide to commit crimes based on available opportunities, and appropriate design of spaces can reduce these opportunities (4, 5).

Key findings show that in the assessment of the first generation of CPTED indicators in Tabriz, activity support was the highest and surveillance was the lowest. This suggests that increasing social interactions and social activities can increase feelings of safety. The level of surveillance depends on factors such as lighting and CCTV cameras. Improving lighting through appropriate design can help reduce crime. Territoriality and a sense of ownership and belonging to spaces and maintaining private/public boundaries are important. Appropriate design can strengthen the sense of territory and help increase security (6). The results show that the use of real barriers, such as walls and fences, has a high impact on crime prevention, while semi-open spaces are less effective. Activating public spaces and managing them effectively can improve the quality of urban life and increase feelings of safety.

Creating a synergistic system with effective cooperation between security, law enforcement and social institutions can help identify threats and take effective action in internal defense and crime prevention.

Crime Prevention and Design for Urban Development (CPTED) is an effective approach to reducing crime and increasing urban safety. To implement this approach and develop internal defenses, suggestions include increasing street lighting, designing landscapes without visual obstructions, encouraging community participation to monitor suspicious behavior, and working with the police to share information. Other suggestions include developing secure infrastructure, using CCTV cameras, conducting citizen awareness training, reducing blind spots, and monitoring construction projects. These measures help improve safety and quality of life in cities.

ACKNOWLEDGEMENTS

This research was approved by the Command and Staff University (DAFUS) and the War and Growth Research Institute. It must be acknowledged that without the financial and moral support of the aforementioned university and research institute, the implementation of this project would not have been possible. The authors also consider it their duty to thank and acknowledge all the participants (respondents) in the aforementioned project.

REFERENCES

1. National Crime Prevention Council of Singapore. (2003). Crime prevention through environmental design guidebook, October.

2. Pishgahi Fard, Z., Kalantari Farid, M., Parhiz, F., & Haq Panah, E. (2019). Geographical analysis of crime-prone centers of drug-related crimes in Kermanshah. *Regional Urban Studies and Researches*, 3(11), 75-96. [in Persian]
3. Beik Belandi, A. A., & Abolhasani, K. (2023). *Development and domestic defense in popular defense* (2nd ed.). Tehran: Dafoos.
4. Cozens, P. (2008). *Crime prevention through environmental design in Western Australia: Planning for sustainable urban futures*. Curtin University of Technology
5. Crowe, T. (2000). *Crime prevention through environmental design: Applications of architectural design and space management concepts*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
6. Lang, J. (2007). *The creation of architectural theory: The role of behavioral sciences in environmental design* (A. Aini, Trans.). Tehran University Press.

کاربرد معماری محیطی در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری از جرم با محوریت الگوی CPTED: مطالعه موردی تبریز

پویا پورعباس^۱ | امیر مصباح کیا^۲ | مینو قره بگلو^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: po.pourabbas@tabriziau.ac.ir

۲. استادیار آینده‌پژوهی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران. Email: AMKS202012@gmail.com

۳. استاد، گروه معماری، دانشکده معماری و شهر سازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.

Email: M.gharehbaglou@tabriziau.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۹/۰۴

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۰/۲۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۰/۲۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۰۳/۰۱

کلیدواژه‌ها:

معماری محیطی،

توسعه پدافند داخلی،

پیشگیری موضعی،

امنیت

هدف: ترکیب اصول طراحی محیطی با رویکردهای پدافند داخلی به پیشگیری از جرم

و مدیریت تهدیدات کمک می‌کند. هدف این پژوهش بررسی نقش معماری محیطی در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری از جرم در تبریز با الگوی CPTED است.

روش‌ها: این مطالعه کاربردی با روش توصیفی-تحلیلی و رویکرد کمی و کیفی انجام شده است. نمونه‌گیری به شیوه در دسترس صورت گرفته و روش‌های آماری شامل توصیفی، همبستگی و آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی شاخص‌ها به کار رفته است.

یافته‌ها: میانگین شاخص‌های قلمرو، نظارت، پشتیبانی فعالیت و مدیریت تصویر برای اعضای هیئت علمی به ترتیب ۵۰/۱۵، ۴۶/۴۸، ۶۷/۶۷ و ۶۷/۰۸، برای دانشجویان دکترا ۴۲/۷۸، ۴۲/۱۳ و ۶۴/۷۰ و برای نیروی انتظامی ۴۷/۷۶، ۵۱/۲۸، ۷۰/۹۸ و ۶۲/۵۰ بود. همچنین، مشاهدات محققین به ترتیب ۴۳/، ۲۹/۴۶، ۷۵ و ۶۸/۷۵ ثبت شد.

نتیجه‌گیری: طراحی محیطی، پدافند داخلی و پیشگیری از جرایم مفاهیم مرتبطی هستند که بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. فضاهای عمومی و خصوصی باید به گونه‌ای طراحی شوند که ایمنی و احساس امنیت را افزایش و از افراد و منابع در برابر تهدیدات محافظت کنند.

استناد: پورعباس، پویا؛ مصباح کیا، امیر و قره بگلو، مینو. (۱۴۰۴). کاربرد معماری محیطی در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری از جرم با محوریت الگوی CPTED: مطالعه موردی تبریز. آینده‌پژوهی دفاعی، ۱۰(۳۶)، ۲۳۹-۲۶۳.

DOI: [10.22034/dfsir.2025.2046067.1853](https://doi.org/10.22034/dfsir.2025.2046067.1853)

ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

مقدمه

در آینده پژوهی، هم‌زمانی و هماهنگی پدافند داخلی و برنامه‌ریزی شهری به عنوان عوامل کلیدی در شکل‌گیری یک شهر تاب‌آور، ایمن و پایدار در نظر گرفته می‌شود. با گنجاندن جنبه‌های ایمنی در برنامه‌ریزی شهری، می‌توان به حفاظت از جان و مال شهروندان و کاهش آثار منفی بحران‌ها و حوادث غیرمترقبه کمک کرد. از سوی دیگر، جرایمی نظیر خشونت، تروریسم و جرایم سازمان‌یافته، تهدیدات جدی برای امنیت کشور به شمار می‌روند. بنابراین، وضع قوانین کیفری برای مقابله با این تهدیدات و تأمین امنیت عمومی ضروری است. احساس امنیت، به عنوان یک مفهوم اجتماعی و روان‌شناختی، تأثیر عمیقی بر کیفیت زندگی و رفتارهای فردی دارد و به تحقق اهداف پدافند داخلی در تأمین آسایش شهروندان در برابر تهدیدات مختلف کمک می‌کند.

ترس از جرم و جنایت می‌تواند آزادی حرکت افراد را محدود کرده و مانع مشارکت آن‌ها در جامعه شود. برای مقابله با این مشکلات، نیاز به راهبردهایی شامل طراحی محیط، اقدامات اجتماعی و قانونی وجود دارد. برنامه‌ریزان، معماران و توسعه‌دهندگان شهری نقش مهمی در افزایش ایمنی جوامع دارند، زیرا طراحی مناسب محیط می‌تواند به پیشگیری از جرم و کاهش احساس ترس کمک کند (National Crime Prevention Council of Singapore, 2003:1).

چهار اصل پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی^۱ شامل نظارت طبیعی، کنترل دسترسی طبیعی، تقویت حریم و نگهداری و مدیریت است. این اصول می‌توانند به استراتژی‌های برنامه‌ریزی و طراحی تبدیل شوند که امنیت را افزایش می‌دهند. استراتژی‌ها شامل ایجاد خطوط دید واضح، تأمین روشنایی کافی، حداقل رساندن مسیرهای پنهان، اجتناب از به دام افتادن، کاهش جدایی، ترویج ترکیب کاربری زمین، استفاده از مولدهای فعالیت، ایجاد حس مالکیت از طریق نگهداری و مدیریت، ارائه علائم و اطلاعات، و بهبود طراحی کلی محیط ساخته شده هستند (National Crime Prevention Council of Singapore, 2003:3).

^۱CPTED: Crime prevention through environmental design

مکان‌ها و مناطق جغرافیایی مختلف، بر اساس موقعیت و مشخصات خود، ارزش‌های متفاوتی دارند. بررسی محیطی جرم، اعم از محیط طبیعی و انسانی، در حوزه جغرافیایی قرار می‌گیرد (عبادی‌نژاد، ۱۳۹۶: ۴۸-۱۹).

مطالعه جرم و مکان‌های جرم‌خیز در سال ۱۹۹۳ به وسیله برانتینگهام برای کشف عمل متقابل مجرمین و محیط‌های کالبدی و اجتماعی به عنوان هدف جرم آن‌ها ارائه شد. به نظر وی، جرم نتیجه عمل متقابل انسان و حرکت در مکان و فضا است (پیشگاهی‌فرد، ۱۳۹۰: ۷۵-۹۶).

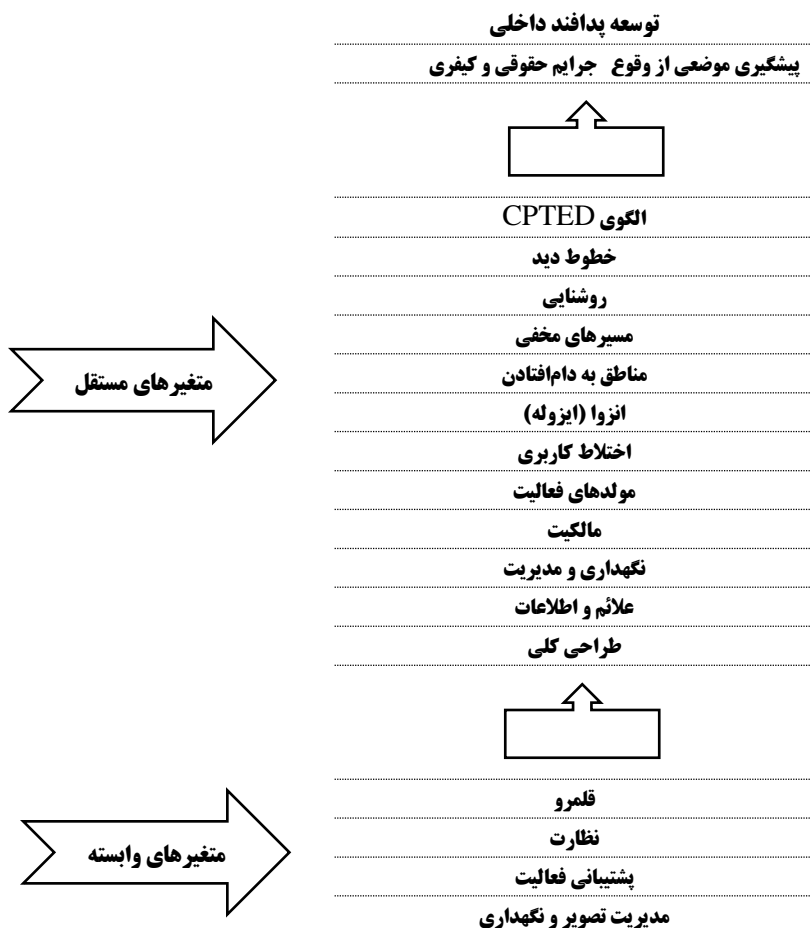
بر اساس نظریه "پنجره شکسته"، محیط‌های آسیب‌دیده و مخروبه می‌توانند بی‌نظمی و جرم را تشدید کنند و به ترس عمومی از جرم منجر شوند. این ترس، که معمولاً ارتباطی با میزان واقعی جرم ندارد، در ساکنان ایجاد احساس ناامنی می‌کند و آن‌ها را وادار می‌سازد که از جامعه خود فاصله بگیرند، که این امر به عدم توجه به مشکلات اجتماعی منجر می‌شود (فلیسنر، ۱۳۸۳: ۹۰-۸۰). در فرهنگ معین، امنیت (Security) از ریشه لاتین Securus به معنی ایمن شدن و در امان بودن است. احساس امنیت به مفهوم درک و آگاهی از شرایط اطراف خود است (کیا، ۱۳۹۳: ۵۹). امنیت موضوعی حیاتی است که باید در حال حاضر و آینده به آن توجه ویژه‌ای شود (شعاعی، ۱۳۹۹: ۸).

پدافند داخلی به مجموعه اقدامات، تدابیر و استراتژی‌هایی اطلاق می‌شود که به منظور حفاظت از زیرساخت‌ها، جمعیت و اموال در برابر تهدیدات داخلی نظیر حملات تروریستی، ناآرامی‌های اجتماعی یا بلایای طبیعی صورت می‌گیرد. در این راستا، ایجاد سیستم‌های هشدار، آموزش‌های لازم برای فوریت‌ها و مدیریت بحران از اهمیت بالایی برخوردارند (بیک‌بیلندی، ۱۴۰۲: ۱۸). هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و شکوفایی استعدادها، یک جامعه مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نیست. توسعه اجتماعی و خلاقیت بدون امنیت مکان ناممکن خواهد بود (افسری، ۱۳۹۹: ۱۰۹).

فرآیند توسعه شامل هماهنگی کوشش‌های مردم و حاکمیت شهری برای بهبود شرایط اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است و افراد را قادر می‌سازد تا در پیشرفت ملی مشارکت کنند. همچنین، توسعه به تأمین نیازهای جامعه، امنیت ملی، آزادی فردی، مشارکت سیاسی و برابری اجتماعی کمک می‌کند (ارجمند سیاه‌پوش، ۱۳۹۴: ۶۹-۶۸). جرایم حقوقی و کیفی یکی از چالش‌های اساسی جوامع شهری، از جمله تبریز، به شمار می‌روند و تأثیرات منفی زیادی بر امنیت اجتماعی، توسعه پایدار و کیفیت زندگی

شهروندان دارند. در این میان، معماری محیطی و طراحی فضای شهری می‌تواند نقش کلیدی در پیشگیری از وقوع این جرایم ایفا کند. استفاده از الگوی CPTED (طراحی محیطی به منظور پیشگیری از جرم) به عنوان یک رویکرد نوآورانه می‌تواند به کاهش فرصت‌های جرم و تقویت حس امنیت در مناطق مختلف کمک کند.

متغیرهای تحقیق شامل چهار اصل CPTED یعنی قلمرو، نظارت، پشتیبانی فعالیت و مدیریت تصویر و نگهداری است و همچنین این چهار اصل دارای ده استراتژی زیر می‌باشد: خطوط دید، روشنایی، مسیرهای مخفی یا ایزوله، مناطق به دام‌افتادن، انزوا (ایزوله)، اختلاط کاربری اراضی، مولدهای فعالیت، مالکیت، نگهداری و مدیریت، علائم و اطلاعات و طراحی کلی. مدل مفهومی پژوهش شامل روابط زیر است:

متغیرهای مستقل

متغیرهای وابسته

با توجه به اهمیت معماری محیطی در ایجاد امنیت، تقویت پدافند داخلی و تسهیل توسعه شهری، این پژوهش به بررسی نقش معماری محیطی در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری موضعی از وقوع جرایم حقوقی و کیفری می‌پردازد. این تحقیق با استفاده از الگوی CPTED، در مناطق منتخب تبریز و از دیدگاه متخصصان این حوزه انجام شده است.

هدف اصلی این پژوهش شناسایی نقش معماری محیطی در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری موضعی از وقوع جرایم با استفاده از الگوی CPTED در مناطق منتخب شهر تبریز است. سؤال مد نظر در این پژوهش، نقش معماری محیطی در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری موضعی از وقوع جرایم حقوقی و کیفری با استفاده از الگوی CPTED در مناطق منتخب تبریز چگونه است؟

مرور پیشینه و مبانی نظری

مبانی نظری

معماری محیطی به طراحی و برنامه‌ریزی فضاهایی اشاره دارد که با محیط طبیعی و انسانی ارتباط نزدیکی دارند. این رشته شامل تنوع وسیعی از بررسی‌ها و فنون است که تلاش دارد تا با استفاده از اصول معماری، طراحی‌های پایدار و کارآمدی ایجاد کند. اصول معماری محیطی شامل پایداری، هماهنگی با محیط، کاربرد منابع محلی، توجه به اقلیم و گنجاندن فضاهای سبز می‌باشد (Garling & Camble, 2008:1-2).

توسعه پدافند داخلی به معنای آماده‌سازی و تقویت زیرساخت‌ها و منابع یک کشور برای حفاظت از خود در برابر تهدیدات داخلی و خارجی است. این مفهوم شامل ایجاد سازوکارهای امنیتی، بسیج منابع انسانی و فنی، و ارتقاء آمادگی عمومی می‌باشد (Roshani & Mohammadi, 2016:33-45).

جرایم حقوقی و کیفری دو دسته از جرایم هستند که تفاوت‌های اساسی در نوع و میزان پیامدها دارند. جرایم کیفری به اعمالی اطلاق می‌شوند که جامعه و قانون، آن‌ها را به عنوان تهدیدی برای امنیت و نظم عمومی تلقی می‌کنند. این جرایم معمولاً شامل موارد زیر هستند: سرقت، قتل، جنایت، تقلب، کلاهبرداری، و اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر. پیامدهای این نوع جرایم می‌تواند شامل حبس، جریمه‌های نقدی و اعاده حیثیت اجتماعی باشد. جرایم حقوقی، یا دعاوی مدنی، به نقض حقوق افراد یا مؤسسات پرداخته و معمولاً بر روی روابط خصوصی تأثیر می‌گذارند. پیامدهای جرایم حقوقی معمولاً به

پرداخت خسارت مالی یا انجام اقداماتی برای جبران نقض حقوق منجر می‌شود (Drucker, 2002:1-33).

به‌علاوه، ایجاد مرزهای مشخص و نگهداری منظم فضاها حس مالکیت و مسئولیت در ساکنان را تقویت می‌کند و به کاهش خطرات بالقوه کمک می‌نماید (Casteel & Peek, 2000:303-320).
Asa, 2000:303-320). پیاده‌سازی اصول CPTED در طراحی شهری و معماری می‌تواند به‌طور مؤثر در پیشگیری از جرایم و ارتقاء امنیت عمومی کمک کند. فرضیه مد نظر در این پژوهش این است که اصول نسل اول CPTED در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری موضعی از وقوع جرایم حقوقی و کیفری در مناطق منتخب تبریز تأثیرگذار است.

پیشینه‌ی پژوهش

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که عوامل مختلفی بر روی امنیت و احساس امنیت در فضاهای شهری تأثیر دارند. بررسی پیری و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد که پنج عامل اصلی CPTED شامل قلمروگرایی، نظارت، تعمیر و نگهداری، سخت‌کردن هدف جرم، و فعالیت‌های پشتیبانی تأثیر زیادی بر میزان جرایم در مناطق حاشیه‌نشین ارومیه دارند. همچنین، حدود ۵۰ درصد پاسخ‌دهندگان به تأثیر قلمروگرایی و سایر عوامل را اذعان داشتند.

مطالعه منصور و همکاران (۱۳۹۹) بر شناسایی پارامترهای تقویت معنا و امنیت در فضاهای شهری تأکید دارد و نشان می‌دهد که طراحی نامناسب کوچه‌های بن‌بست و نماهای ساختمانی به افزایش رفتارهای ناهنجار اجتماعی می‌انجامد. نیاز به برنامه‌ریزی جامع و آموزش برای افزایش امنیت وجود دارد.

تحقیق کلانتری خلیل‌آباد و همکاران (۱۳۹۲) به تأثیر الگوهای امنیتی بر زنان پرداخته و بیان کرده است که فضاهای خالی و ناکافی نظارت موجب احساس ناامنی می‌شوند. همچنین، تحقیقات دیگر مانند الماسی‌فر و همکاران (۱۳۸۹) بر اهمیت طراحی مناسب و توجه به ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی در ارتقاء احساس امنیت تأکید کرده‌اند.

در نهایت، نظریه ابروان و بنتلی (۱۹۹۳) نیز به تقسیم‌بندی ساختمان‌ها و طراحی هویت‌ساز برای تقویت حس قلمروگرایی اشاره دارد. این مجموعه پژوهش‌ها به وضوح نشان‌دهنده اهمیت ابعاد اجتماعی، فرهنگی و طراحی در جلوگیری از جرم و افزایش احساس امنیت در فضاهای شهری هستند.

پژوهش حاضر با ادغام رویکردهای معماری محیطی، پدافند داخلی و پیشگیری موضعی از وقوع جرایم حقوقی و کیفری، رویکردی جامع و چندبعدی را ارائه می‌دهد که به تحلیل تأثیرات اجتماعی و فرهنگی در کنار جنبه‌های کالبدی پرداخته و به نیازها و چالش‌های محلی مناطق منتخب تبریز توجه دارد. این مطالعه به‌طور خاص به پیشگیری موضعی از جرایم حقوقی و کیفری می‌پردازد و بر مشارکت جامعه، همکاری با پلیس، و توسعه فرهنگ اجتماعی تأکید می‌کند. با این ویژگی‌ها، پژوهش به‌عنوان یک مطالعه کاربردی در زمینه امنیت شهری و بهبود کیفیت زندگی در محیط‌های شهری مورد توجه قرار می‌گیرد.

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع کاربردی و روش اجرای آن توصیفی - تحلیلی و رویکرد پژوهش از نوع کمی است. شیوه گردآوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه استاندارد اصول نسل اول CPTED (جدول ۵) در مناطق متوسط شهری مورد بررسی قرار گرفت.

در پژوهش حاضر، علاوه بر تکمیل پرسشنامه توسط متخصصین معماری، شهرسازی و نیروی انتظامی، محققین به ارزیابی محله‌های مذکور براساس چک‌لیست اصول نسل اول CPTED و با حضور و مشاهده در مکان‌های تحقیق پرداخته‌اند و یافته‌های مربوطه تحت عنوان وضعیت موجود توصیف گردید.

انتخاب مناطق متوسط اجتماعی به منظور حذف عوامل اقتصادی مداخله‌گر در ارتکاب جرم صورت گرفت. در این تحقیق، مناطق با درآمد بالاتر احتمال کمتری برای وقوع جرایم دارند، در حالی که در مناطق با درآمد پایین، این احتمال بیشتر و معنادار است. به همین دلیل، محلاتی از اقشار متوسط جامعه تبریز (مانند یاغچیان، گلشهر، پرواز، زعفرانیه و میرداماد) برای بررسی انتخاب شدند.

¹ Brown & Bentley

روش نمونه‌گیری به شیوه در دسترس بود و تمام افراد علاقه‌مند به مشارکت در مطالعه وارد گردیدند. افراد شرکت‌کننده در مطالعه شامل متخصصین معماری و شهرسازی، اعم از اساتید و اعضای هیئت علمی و دانشجویان دکتری تخصصی و نیروی انتظامی بودند که فرم‌های مربوطه پس از توضیحات لازم در اختیارشان قرار گرفت و پس از تکمیل توسط مشارکت‌کنندگان، داده‌ها وارد نرم‌افزار SPSS گردید.

برای سنجش روایی ابزار پژوهش، از اعتبار روایی صوری و جهت سنجش پایایی از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. نظر به اینکه آلفای کرونباخ داده‌ها برابر ۰/۷۴۹ و بالاتر از ۰/۷ بود، داده‌ها نرمال بودند. روش‌ها و شیوه‌های آماری مورد استفاده در پژوهش شامل روش‌های توصیفی (فراوانی، میانگین و ...) و در بخش آمار استنباطی نیز به دلیل تبدیل کردن متغیرهای پژوهش به متغیرهای شبه فاصله‌ای، از طیف لیکرت پنج مرحله‌ای استفاده گردید. ولی برای بررسی دقیق‌تر از فرمول تعدیل استفاده شد و داده‌ها بر حسب ۱۰۰-۰ مورد بررسی قرار گرفتند.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

براساس یافته‌های پژوهش و جدول ۲، ۶۵/۱ درصد شرکت‌کنندگان در مطالعه شامل متخصصین رشته معماری و شهرسازی و از دانشگاه تبریز و دانشگاه آزاد اسلامی بودند و ۲۶/۱ درصد مشارکت‌کنندگان از دانشجویان PhD در رشته‌های معماری و شهرسازی بودند.

جدول (۱). توزیع فراوانی متخصصین شرکت‌کننده (پاسخگویان) به پرسشنامه اصول نسل اول CPTED

در مناطق منتخب کلان شهر تبریز

درصد	فراوانی	دانشگاه	رشته تحصیلی	اعضای هیات علمی
۶۵/۲	۱۵	دانشگاه تبریز، آزاد اسلامی	معماری، شهرسازی	دانشجویان PhD
۲۶/۱	۶	هنر اسلامی تبریز، آزاد اسلامی	معماری، شهرسازی	نیروی انتظامی
۸/۷	۲		-	کل
۱۰۰	۲۳			

جدول (۲). میانگین شاخص‌های اصول نسل اول CPTED از منظر متخصصین در کل مناطق منتخب کلان شهر تبریز

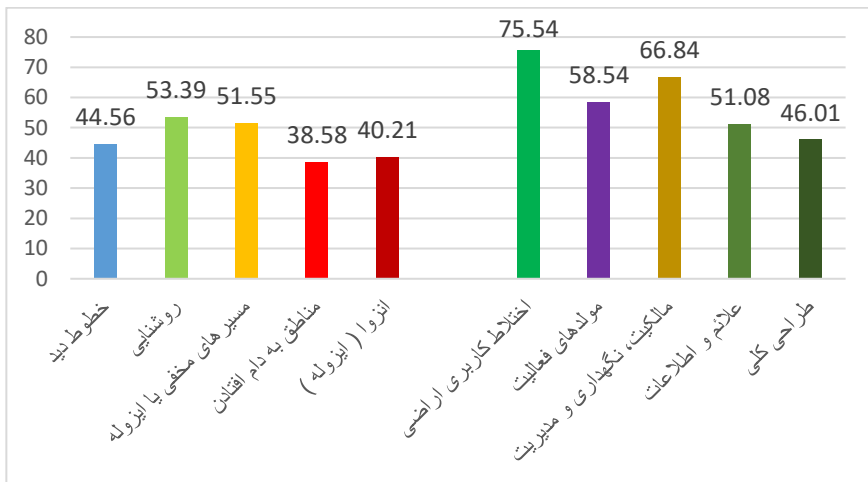
انحراف معیار	میانگین	
۸/۶۱	۴۷/۸۲	قلمرو
۶/۲۷	۴۵/۹۳	نظارت
۱۲/۰۳	۶۷/۰۴	پشتیبانی فعالیت
۸/۳۰	۶۶/۸۴	مدیریت تصویر

جدول ۲ نشان‌دهنده‌ی این است که بالاترین میانگین مربوط به متغیر «پشتیبانی فعالیت» و ۶۷/۰۴ و کمترین میانگین متعلق به متغیر «نظارت» و ۴۵/۹۳ بود.

جدول (۳). میانگین شاخص‌های اصول نسل اول CPTED به تفکیک متخصصین در کل مناطق منتخب کلان شهر تبریز

کل		نیروی انتظامی		دانشجویان PhD		اعضای هیات علمی		طیف پاسخگویان
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۸/۶۱	۴۷/۸۲	۲/۷۳	۴۷/۷۶	۵/۰۴	۴۲/۰۱	۹/۳۰	۵۰/۱۵	قلمرو
۶/۲۷	۴۵/۹۳	۱/۸۱	۵۱/۲۸	۶/۳۰	۴۲/۷۸	۶/۲۲	۴۶/۴۸	نظارت
۱۲/۰۳	۶۷/۰۴	۰/۶۳	۷۰/۹۸	۱۳/۴۲	۶۴/۱۳	۱۲/۵۳	۶۷/۶۷	پشتیبانی فعالیت
۸/۳۰	۶۶/۸۴	۰۰	۶۲/۵۰	۷/۳۰	۶۷/۷۰	۹/۲۹	۶۷/۰۸	مدیریت تصویر

جدول ۳ نشان‌دهنده‌ی بالاترین میانگین از نظر اعضای هیات علمی، دانشجویان PhD و نیروی انتظامی به ترتیب مربوط به متغیرهای "پشتیبانی فعالیت"، "مدیریت تصویر" و "پشتیبانی فعالیت" بود و پایین‌ترین میانگین براساس ترتیب ذکر شده مربوط به متغیرهای "نظارت"، "قلمرو" و "قلمرو" بود.

نمودار ۱ - میانگین استراتژی‌های اصول نسل اول CPTED از منظر متخصصین در مناطق منتخب کلان‌شهر تبریز

نمودار ۱ نشان‌دهنده میانگین استراتژی‌های اصول نسل اول CPTED از منظر متخصصین معماری، شهرسازی و نیروی انتظامی در مناطق منتخب کلان‌شهر تبریز می‌باشد. بر این اساس بالاترین میانگین مربوط به شاخص اختلاط کاربری زمین و پایین‌ترین میانگین مربوط به شاخص مناطق به دام افتادن است.

جدول (۴) میانگین زیر شاخص‌های اصول نسل اول CPTED به تفکیک نظر متخصصین در مناطق منتخب کلان‌شهر تبریز

کل		نیروی انتظامی		دانشجویان PhD		اعضای هیات علمی		طیف پاسخگویان
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	شاخص
۸/۷۴	۴۴/۵۶	۲/۹۴	۴۳/۷۵	۴/۸۷	۳۸/۱۹	۹/۲۷	۴۷/۲۲	خطوط دید
۶/۳۱	۵۳/۳۹	۲/۲۰	۶۰/۹۳	۴/۷۰	۵۱/۰۴	۶/۶۲	۵۳/۳۳	روشنایی
۶/۷۹	۵۱/۵۵	۵/۰۵	۵۳/۵۷	۵/۸۶	۴۸/۲۱	۷/۲۰	۵۲/۶۱	مسیرهای مخفی یا ایزوله
۹/۹۰	۳۸/۵۸	۰۰	۴۳/۷۵	۱۱/۶۳	۳۳/۳۳	۹/۳۸	۴۰/۰۰	مناطق به دام‌افتادن
۷/۷۲	۴۰/۲۱	۴/۴۱	۴۶/۸۷	۱۰/۰۱	۳۸/۵۴	۷/۰۰	۴۰/۰۰	انزوا(ایزوله)

اختلاط کاربری اراضی	۷۵/۸۳	۱۹/۷۴	۷۲/۹۱	۲۱/۵۳	۸۱/۲۵	۸/۸۳	۷۵/۵۴	۱۹/۰۲
مولدهای فعالیت	۵۹/۵۲	۸/۳۹	۵۵/۳۵	۱۰/۲۸	۶۰/۷۱	۱۰/۱۰	۵۸/۵۴	۸/۷۹
مالکیت، نگهداری و مدیریت	۶۷/۰۸	۹/۲۹	۶۷/۷۰	۷/۳۰	۶۲/۵۰	۰۰	۶۶/۸۴	۸/۳۰
علائم و اطلاعات	۵۳/۰۹	۱۰/۷۰	۴۵/۸۳	۷/۲۹	۵۱/۷۸	۲/۵۲	۵۱/۰۸	۹/۷۷
طراحی کلی	۴۶/۶۶	۱۰/۱۰	۴۱/۶۶	۶/۹۷	۵۴/۱۶	۰۰	۴۶/۰۱	۹/۳۵

جدول ۴ نشان‌دهنده‌ی بالاترین و پایین‌ترین میانگین زیر شاخص اصول نسل اول CPTED از نظر اعضای هیات علمی به ترتیب مربوط به زیر شاخص‌های "اختلاط کاربری اراضی" و "مناطق به دام افتادن" و زیرشاخص "انزوا(ایزوله)" و ۷۵/۸۳، ۴۰/۰۰ و ۴۰/۰۰ بود. بالاترین میانگین زیر شاخص اصول اول CPTED از نظر دانشجویان PhD مربوط به زیر شاخص‌های "اختلاط کاربری اراضی" و ۷۲/۹۱ و پایین‌ترین میانگین متعلق به زیر متغیر "مناطق به دام‌افتادن" و ۳۳/۳۳ بود و بالاترین و پایین‌ترین میانگین اصول اول CPTED از دیدگاه نیروی انتظامی به ترتیب مربوط به زیر شاخص‌های "اختلاط کاربری اراضی" و "مناطق به دام افتادن" بود.

جدول (۵) میانگین متغیرهای زیر شاخص اصول نسل اول CPTED در کل مناطق منتخب کلان شهر تبریز از نظر متخصصین

انحراف معیار	میانگین	
۰/۵۴	۲/۸۶	میزان اصلاح‌پذیری یا اجتناب‌پذیری نقاط کور یا تغییرات ناگهانی در ترازهای ارتفاعی که خطوط دید را کاهش می‌دهد
۰/۹۷	۳/۶۹	میزان وضوح دید و دید مطلوب در مناطق مورد نظر تامین شده توسط طراحی محیطی

۰/۸۴	۳/۴۷	میزان وضوح خطوط دید در مناطق پر خطر مانند راه پله‌ها، لابی‌های ساختمان‌های بلند	روشنایی
۰/۴۲	۲/۲۱	میزان وضوح دید با استفاده از شیشه، آینه یا دوربین‌های امنیتی در مناطقی که دید آن مسدود شده است.	
۰/۳۴	۱/۸۶	قابلیت توسعه‌ی خطوط دید توسط طراحی برای آینده	
۰/۵۰	۲/۵۶	میزان دسترسی یا خطوط دید واضح در مناطق مخفی مانند زیرگذر یا پارکینگ‌ها	
۰/۵۴	۲/۷۳	میزان تامین‌پذیری روشنایی در مناطق بلااستفاده در شب	
۰/۳۴	۳/۱۳	میزان نور محیط جهت تشخیص یک فرد از فاصله ۱۰ متری	
۰/۴۲	۲/۷۸	میزان پخش یکنواخت نور و کاهش کنتراست بین سایه و مناطق روشن	
۰/۸۱	۲/۱۳	میزان خیره‌کنندگی نور در محیط	
۰/۶۶	۳/۰۸	میزان تجهیزات روشنایی در مسیرهای عابر پیاده و مناطق گیرافتادن (به دام‌افتادن)	
۰/۵۰	۳/۵۶	میزان محافظت لامپ‌ها از تخریب و خراب‌کاری در فضای عمومی	
۰/۴۸	۳/۳۴	میزان روشنایی پارکینگ‌ها و فضای اطراف ساختمان که در طول شب استفاده می‌شوند.	مسیرهای مخفی یا ایزوله
۰/۶۳	۴/۳۰	میزان نیاز به روشنایی در مناطق باریک	
۰/۵۹	۲/۰۸	میزان قابلیت حذف مسیرهای مخفی و جداشده مانند راه پله‌ها، راهروها یا تونل‌ها	
۰/۴۷	۲/۶۹	میزان فضاهای گیرافتادن (به دام‌افتادن) در انتهای مسیرهای مخفی و ایزوله در ۵۰ یا ۱۰۰ متری و قابلیت جایگزین‌پذیری در آن‌ها	
۰/۶۵	۳/۳۹	میزان بهبودپذیری روشنایی و نور در انتهای یک مسیر مخفی یا جدا شده برای عابر پیاده برای بهبود نظارت طبیعی	
۰/۸۹	۲/۵۲	میزان یکنواختی روشنایی در مسیرهای مخفی یا مجزا	
۰/۷۶	۴/۰۴	میزان نظارت طبیعی توسط مردم یا فعالیت‌ها از طریق کاربری‌های مختلف زمین	
۰/۵۷	۴/۱۷	میزان نظارت رسمی در محله یا مکان	
۰/۶۶	۲/۵۲	میزان دسترسی به کمک و امداد مانند زنگ امنیتی، تلفن‌های اضطراری، علائم و اطلاعات	
۰/۶۴	۲/۶۵	میزان ناحیه گیر افتادگی در محله و امکان حذف آن	

۰/۸۴	۲/۵۶	قابلیت مسدود کردن و یا بستن مناطق گیر افتادگی در ساعات تعطیل	
۰/۶۷	۲/۷۸	قابلیت نظارت طبیعی یا رسمی در مناطق گیر افتادگی	
۰/۷۱	۲/۱۷	میزان مهیا کنندگی طراحی محیطی برای مسیرهای فرار در مناطق گیر افتادگی	
۰/۷۶	۲/۹۵	میزان نظارت پذیری طبیعی توسط طراحی محیطی در مناطق ایزوله	انزوا
۰/۴۹	۲/۶۰	قابلیت نظارت طبیعی در مناطق پر خطر مانند مسیرهای منزوی و پارکینگ ها	
۰/۴۸	۱/۶۵	میزان دسترسی به تلفن اضطراری، هشدار وحشت در صورت عدم امکان نظارت طبیعی	
۰/۹۵	۳/۲۱	قابلیت افزایش فعالیت با ایجاد کاربری های سازگار و مکمل	
۰/۵۹	۴/۲۱	میزان سازگاری کاربری های مختلف زمین با یکدیگر	اختلاط کاربری اراضی
۱/۰۷	۳/۸۲	میزان قابلیت جابه جایی کاربری هایی که باعث ایجاد نگرانی های امنیتی می شوند برای رساندن تاثیر آن ها به حداقل	
۰/۸۶	۳/۸۶	قابلیت ارائه کاربری های سازگار (مکمل) جهت ارتقاء نظارت طبیعی	مولدهای فعالیت
۰/۸۳	۴/۳۴	میزان فراهم سازی شرایط برای کاربران مکمل توسط طراحی محیطی	
۱/۰۵	۲/۷۳	میزان تقویت فعالیت توسط طراحی	
۰/۹۰	۳/۰۰	میزان برنامه ریزی منطقه برای رویدادها یا فعالیت های مختلف	
۰/۵۲	۳/۰۰	میزان پشتیبانی از فعالیت توسط خوشه بندی کاربری ها	
۰/۸۳	۲/۶۵	میزان پیش بینی فعالیت های سطح زمین در طراحی	
۰/۹۰	۳/۷۸	قابلیت برنامه ریزی منطقه جهت تسهیل افزایش فعالیت	
۰/۸۲	۴/۰۴	میزان قابلیت تقویت قلمرو از طریق ویژگی های طراحی	مالکیت، نگهداری و مدیریت
۰/۶۹	۴/۱۳	میزان نگهداری و مراقبت آسان از طریق طراحی محیطی	
۰/۴۲	۲/۷۸	میزان هشدار قلمروها از طریق علائم و اطلاعات راهنما	
۰/۶۱	۳/۷۳	میزان مدیریت فضا جهت تعمیر و نگهداری مانند حذف دیوار نویسی ها	
۰/۶۵	۳/۳۹	میزان خوانایی و وضوح دید علائم راهنما	علائم و اطلاعات
۰/۶۵	۳/۶۰	میزان وضوح انتقال پیام توسط علائم راهنما	

۰/۱۶۶	۳/۵۶	میزان کفایت اطلاعات و علایم برای راهیابی به مقصد	طراحی کلی
۰/۱۶۶	۳/۴۳	محل قرارگیری تابلوهای راهنما با حداکثر دید و موقعیت استراتژیک	
۰/۱۵۹	۴/۲۱	میزان نگهداری و مراقبت از تابلوها و علایم راهنما	
۰/۱۶۱	۱/۷۳	آیا وجود نقشه‌ها در مناطق وسیعی مانند زیرگذر، پارک‌ها و...	
۰/۱۴۸	۱/۳۴	ارائه ساعات کار توسط تابلوهای راهنما	
۰/۱۶۶	۲/۴۷	میزان ایجادکنندگی نگرانی‌های امنیتی در محیط‌هایی که صرفاً به جنبه‌ی کیفیت زیبایی شناختی آن توجه شده است	
۰/۱۴۴	۳/۲۶	میزان سازگاری مقیاس توسعه با همسایگان برای جلوگیری از شکاف‌های بزرگ در خیابان‌ها	
۰/۱۶۸	۳/۲۶	میزان خوانایی فضایی (میزان سادگی و درک) محیط‌های طراحی ساخته شده	
۰/۱۶۰	۲/۰۰	قابلیت تبدیل فضاهای موجود به فضاهای متروک	
۰/۱۵۱	۲/۵۲	چگونگی استفاده از محیط‌های ساخته شده در طول شب	طراحی کلی
۰/۱۵۱	۳/۵۲	چگونگی استفاده از مصالح ساختمانی برای افزایش ایمنی و امنیت	

براساس جدول ۵ بالاترین و پایین‌ترین میانگین متغیرهای زیر شاخص اصول نسل اول CPTED در کل مناطق منتخب کلان‌شهر تبریز از نظر متخصصین به ترتیب مربوط به "میزان فراهم‌سازی شرایط برای کاربران مکمل توسط طراحی محیطی" و "ارائه ساعات کار توسط تابلوهای راهنما" بود.

بحث و نتیجه‌گیری:

شناسایی مشکلات و احساسات مربوط به ایمنی و امنیت در فضاهای عمومی، از جمله نگرانی‌های مرتبط با روشنایی و حضور پلیس، می‌تواند در تحلیل پدافند داخلی و امنیت عمومی مؤثر باشد. تحلیل این داده‌ها به روشن شدن ارتباط بین امنیت محلات و پدافند داخلی کمک کرده و زمینه‌ای برای بهبود مشارکت اجتماعی و حقوق شهروندی فراهم می‌آورد.

رویکرد CPTED یکی از مؤثرترین راهکارها برای ارتقای امنیت در فضاهای شهری است، به این معنا که مجرمان بر اساس فرصت‌های موجود تصمیم به ارتکاب جرم می‌گیرند و طراحی مناسب فضاها می‌تواند این فرصت‌ها را کاهش دهد (Cozens, 2001:131-164).

در دهه اخیر، با افزایش جرایم در فضاهای عمومی و ناکامی مدیریت شهری در کاهش آن، توجه به CPTED افزایش یافته است. مطالعات نشان می‌دهد که حس امنیت ساکنان به ادراک اجتماعی و انسجام اجتماعی مرتبط است، به طوری که ساکنان بافت‌های قدیمی به دلیل این انسجام، احساس امنیت بیشتری دارند (رجبی، ۱۳۹۴: ۴۶-۳۸). رویکردهای جدید طراحی، بر اساس رعایت شاخص‌های کالبدی، می‌توانند به طور مؤثری از وقوع جرایم جلوگیری کنند (Wilson, 1982:29-38).

تقویت اصول CPTED در طراحی ساختارهای شهری به ویژه در بافت‌های قدیمی، می‌تواند بهبود قابل توجهی در امنیت اجتماعی و پیشگیری از جرم به همراه داشته باشد. این امر نه تنها به احساس امنیت ساکنان کمک می‌کند، بلکه در کاهش جرایم حقوقی و کیفری نیز مؤثر است، چرا که طراحی محیطی مناسب می‌تواند مجرمان را از ارتکاب جرم باز دارد و احساس کنترل و مالکیت در جامعه را افزایش دهد. از طرفی، توجه به پدافند داخلی و تقویت زیرساخت‌های امنیتی می‌تواند به جلوگیری از تهدیدات داخلی و حفظ نظم عمومی کمک کند.

حقوق شهروندی، پدافند داخلی و معماری محیطی به طور متقابل بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. طراحی محیطی مناسب باعث افزایش امنیت شهرها و تسهیل حقوق شهروندی می‌شود. فضاهای عمومی طراحی شده به خوبی، تعامل اجتماعی را تقویت و جرم را کاهش می‌دهند. به کارگیری اصول CPTED دسترسی مجرمانه را دشوارتر کرده و احساس امنیت را افزایش می‌دهد. در نتیجه، ادغام این حوزه‌ها می‌تواند به ایجاد فضاهای عمومی ایمن و بهبود کیفیت زندگی در محیط‌های شهری منجر شود.

ایجاد یک سیستم هم‌افزا با همکاری مؤثر بین نهادهای امنیتی، انتظامی و اجتماعی می‌تواند به شناسایی تهدیدها و اقدام مؤثر در پدافند داخلی و پیشگیری از جرایم کمک کند. این همکاری شامل تبادل اطلاعات، نهادینه‌سازی راهبردهای مشترک و ایجاد طرح‌های جامع مدیریت بحران است و به ارتقای واکنش به شرایط اضطراری و امنیت اجتماعی می‌انجامد. این رویکرد در بلندمدت به بهبود روابط نهادها و شهروندان، افزایش احساس امنیت و اعتماد در جامعه و ساخت جوامع پایدار و متوازن کمک خواهد کرد.

CPTED (طراحی شهری بر اساس پیشگیری از جرایم) یک رویکرد مؤثر برای کاهش جرایم و افزایش امنیت شهری است و برای اجرای آن و توسعه پدافند داخلی می‌توان پیشنهاداتی ارائه داد. این پیشنهادات شامل افزایش روشنایی معابر و طراحی مناظر

طبیعی به گونه‌ای که موانع دید ایجاد نشود، تشویق مشارکت جامعه برای افزایش حس تعلق و نظارت بر رفتارهای مشکوک، و همکاری مؤثر با پلیس به منظور تبادل اطلاعات است. همچنین، توسعه زیرساخت‌های امن، استفاده از فناوری‌هایی مانند دوربین‌های مداربسته، و برگزاری دوره‌های آموزشی برای آگاه‌سازی شهروندان درباره پیشگیری از جرایم از دیگر راهکارها هستند.

کاهش نقاط کور، توسعه فرهنگ اجتماعی از طریق کمپین‌های آگاهی بخشی، نظارت بر پروژه‌های عمرانی برای هماهنگی با اصول CPTED، و آموزش حقوق شهروندی و مالکیت نیز در این راستا حائز اهمیت است. مطالعه تطبیقی بر روی شهرهای مختلف و بررسی چگونگی پیاده‌سازی استراتژی‌های پدافند داخلی در طراحی فضاهای شهری و تأثیر آن بر کاهش بروز جرایم و مدل‌سازی والگوسازی نتایج مربوطه نیز از دیگر جنبه‌های مهم این رویکرد است.

توصیه‌های کلیدی برای سیاست‌گذاران دفاعی:

- ۱- بهره‌برداری از ظرفیت‌های معماری محیطی برای تقویت پدافند داخلی به منظور کاهش آسیب‌پذیری‌های شهری و تبعات امنیت ملی و اجتماعی
- ۲- شناسایی و تجزیه و تحلیل ناهنجاری‌های اجتماعی و جرایم حقوقی و کیفری مبتنی بر مکان جرم با رویکرد علمی و مبتنی بر داده‌ها به منظور پیشگیری از چالش‌های جدی‌تر سازمان‌ها و نهادهای مسئول
- ۳- اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای و استراتژی‌های ترکیبی در راستای بهبود کیفیت زندگی و توجه به نیازهای امنیتی و اجتماعی شهروندان جهت افزایش اعتماد عمومی به مدیریت شهری

تشکر و قدردانی

این پژوهش به شماره ۱۴۰۲/ج/۸۷۵۴/۲/۴۹۰۱ در تاریخ ۱۴۰۲/۹/۲۷ در دانشگاه فرماندهی و ستاد (دافوس) و پژوهشگاه جنگ و رشد تصویب گردید. و باید اذعان داشت بدون حمایت مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگاه مذکور اجرای این طرح امکان‌پذیر نبود

همچنین نگارندگان بر خود واجب می‌دانند از کلیه مشارکت‌کنندگان (پاسخگویان) در طرح مزبور تشکر و قدردانی نمایند.

تضاد منافع:

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

منابع

- افسری، رسول؛ بهزادفر، مصطفی و خیرالدین، رضا. (۱۳۹۹). آینده پژوهی امنیت اجتماعی در نظام شهری ایران: شاخص‌شناسی برای تبیین، سنجش و اولویت‌بندی، فصلنامه آینده پژوهی دفاعی، ۱۶(۱): ۱۰۹-۱۴۱. (DOI: [10.22034/dfs.2020.39782](https://doi.org/10.22034/dfs.2020.39782))
- ارجمند سیاه پوش، اسحق. (۱۳۹۴). ارزیابی متغیرهای وضعیت توسعه پایدار شهری در شهر اندیمشک و ارائه مدل متناسب، مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۸(۱): ۸۳-۶۷. (URL: <https://sanad.iau.ir/fa>)
- الماسی‌فر، نینا و انصاری، مجتبی. (۱۳۸۹). بررسی امنیت محیطی در پارک‌های منطقه‌ای به عنوان بخشی از فضاهای شهری از دیدگاه زنان بر پایه رویکرد CPTED - مطالعه موردی: پارک ساعی، مدیریت شهری، ۲۵: ۳۴-۲۱. (URL: <https://sid.ir/paper/92221/>)
- بیک بیلندی، علی اصغر و ابوالحسنی، خسرو. (۱۴۰۲). توسعه و پدافند داخلی در دفاع مردمی، چاپ دوم، تهران: دافوس.
- پیری، فردین و محمدی، میرصادق. (۱۳۹۹). تاثیر شاخص‌های طراحی محیطی بر میزان وقوع جرائم شاخص در مناطق حاشیه نشین شهر ارومیه، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۸(۲۱): ۱۰۲-۸۱. (URL: <https://www.magiran.com/p2176761>)
- پیشگاهی‌فرد، زهرا؛ کلانتری، محسن؛ پرهیز، فریاد و حق‌پناه، احسان. (۱۳۹۰). تحلیل جغرافیایی کانون‌های جرم‌خیز جرایم مواد مخدر در شهر کرمانشاه، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، ۳(۱۱): ۷۵-۹۶. (URL: <https://ensani.ir/fa/article>)
- رجبی، آزیتا. (۱۳۹۴). کاربرد نظریه CPTED در کاهش جرائم شهری، فصلنامه آمایش محیط، ۳۸-۲۷: ۴۶. (URL: <https://www.sid.ir/paper/>)

- شعاعی، مرتضی؛ مرادی سیاسر، غلامرضا؛ آزاد فدا، شیوا و رضاییان قیه باشی، احد. (۱۳۹۹). شناسایی سناریوهای آینده تأمین امنیت رویدادهای ورزشی جمهوری اسلامی ایران، *فصلنامه آینده پژوهی دفاعی*، ۵(۱۹): ۲۹-۷. (DOI: [10.22034/dfs.2021.141699.1443](https://doi.org/10.22034/dfs.2021.141699.1443))
- عبادی نژاد، علی؛ اکبری، رضا و رحمانی، محمد حسن. (۱۳۹۶). تجزیه تحلیل مکانی فضایی مناطق جرم خیز شهری براساس روش ترکیبی تحلیل عاملی و تحلیل خوشه، *فصلنامه انتظام اجتماعی*، ۲(۱۹): ۴۸-۱۹. (URL: <https://ensani.ir/fa/article>)
- فلسنر، د و هنزل من، اف. (۱۳۸۳). پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی و اداره امور پلیسی جامعه‌گرا. ترجمه: حسین بختیاری و لیلا اصل علیزاده، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی-پورتال جامع علوم انسانی، ۱: ۹۰-۸۰. (URL: <https://ensani.ir/fa/article>)
- کلانتری خلیل آباد، حسین؛ اردلانی، روناک؛ سراجی، سروه و پوراحمد، عطیه. (۱۳۹۲). برنامه ریزی فضاهای امن شهری مبتنی بر تفکیک جنسیتی با رویکرد CPTED - نمونه موردی: محله فرهنگیان، شهر بناب، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۸(۱۲): ۲۶-۱۵. (URL: <https://www.sid.ir/paper/>)
- کیا، علی اصغر؛ نادرپور، محمدرضا؛ خضرائی گل پرور، میثم و پورعلی، رضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین اعتماد مردم به تلویزیون و احساس امنیت، *فصلنامه پژوهش اطلاعاتی و جنایی*، ۹(۳۳): ۷۳-۵۳. (URL: <http://noo.rs/GolHc>)
- لنگ، ج. (۱۳۸۶). آفرینش نظریه معماری - نقش علوم رفتاری در طراحی محیط، ترجمه علیرضا عینی، انتشارات دانشگاه تهران، ص ۱۸۴.
- منصور، سینا؛ کریمی فرد، لیلا؛ ذبیحی، حسین و قدوسی فر، سید هادی. (۱۳۹۹). بررسی پارامترهای تاثیر گذار بر ارتباط بین معنای فضا، جرم و امنیت فضای شهری معاصر مبتنی بر نظریه زبان الگو و CPTED (مورد مطالعه: منطقه ۱ تهران)، *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۸(۲۹): ۱۲۵-۱۴۸. (URL: <https://ensani.ir/fa/>)
- Afsari, R., Behzadfar, M., & Khairuddin, R. (2020). Futuristic research on societal security in the urban system of Iran: Understanding indicators for explaining, measuring, and prioritizing. *Quarterly Journal of Defensive Futures Studies*, 5(16), 109-141. [in Persian] DOI: [10.22034/dfs.2020.39782](https://doi.org/10.22034/dfs.2020.39782)
- Almasifar, N., & Ansari, M. (2010). Analysis of environmental safety of county parks as an urban landscape based on womankind viewpoint (on the

- basis of CPTED); Case study: Sale Park, Iran. *Urban Management*, 8(25), 21-34. [in Persian] URL: <https://sanad.iau.ir/fa>
- Arjmand Siahpoush, I. (2016). Evaluation of sustainable urban development status in Andimeshk City and providing an appropriate model. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 8(1), 67-83. [in Persian] URL: <https://sanad.iau.ir/fa>
  - Beik Belandi, A. A., & Abolhasani, K. (2023). *Development and domestic defense in popular defense* (2nd ed.). Tehran: Dafus.
  - Brown, B. B., & Bentley, D. L. (1993). Residential burglars judge risk: The role of territoriality. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 51-61. DOI: [10.1016/S0272-4944\(05\)80214-2](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(05)80214-2)
  - Casteel, C., & Peek-Asa, C. (2000). Effect of Crime Prevention Through Environmental Design on Crime Rates in a Suburban Community. *Journal of Environmental Psychology*, 20(3), 303-320. DOI: [10.4236/jbcpr.2014.22012](https://doi.org/10.4236/jbcpr.2014.22012)
  - Cozens, P., Hiller, D., & Prescott, G. (2001). Crime and the design of residential property: Exploring the theoretical background. *Journal of Property Management*, 9(2), 136-164. DOI: [10.1108/EUM0000000005784](https://doi.org/10.1108/EUM0000000005784)
  - Drucker, E. (2002). The emergence of the laws: a discussion of public and private law. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 92(1), 1-33. URL: <https://scholarlycommons.law>.
  - Ebadi-Nejad, A., Akbari, R., & Rahmani, M. H. (2017). Spatial analysis of urban crime hotspots based on a combined factorial and cluster analysis. *Journal of Social Order*, 9(2), 19-48. [in Persian] URL: <https://ensani.ir/fa/article>
  - Felsner, D., & Hanzel, M. (2004). Crime prevention through environmental design and community-oriented policing. (H. Bakhtiari & L. A. Alizadeh, Trans.). Research Institute for Humanities and Cultural Studies - Comprehensive Portal of Humanities Sciences, 1, 80-90. URL: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles/crimepre.pdf>
  - Kalantari Khalil Abad, H., Ardalani, R., Saraji, C., & Pour Ahmad, A. (2012). Planning urban safe spaces based on gender integration with the CPTED approach: Case example of Farhan Gian neighborhood, Benab city. *Iranian Islamic City Studies*, 8(12), 15-26. [in Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/>

- Garling, T., & Gamble, A. (2008). Environmental Psychology: An Interdisciplinary Perspective. *Journal of Environmental Psychology*, 28(1), 1-2.
- Kia, A. A., Naderpoor, M. R., Khazraee Golparvar, M., & Poorali, R. (2014). The relationship between people's trust in television and sense of security. *Quarterly Journal of Criminal & Intelligence Researches*, 9(33), 53-74. URL: <http://noo.rs/GolHc>
- Lang, J. (2007). The creation of architectural theory: The role of behavioral sciences in environmental design (A. Aini, Trans.). Tehran University Press. URL: <https://www.amazon.com/>
- Mansouri, S., Karimi Fard, L., Zabihi, H., & Ghoddusifar, S. H. (2020). Investigating the parameters affecting the relationship between the meaning of space, crime, and security of contemporary urban space based on pattern language theory and CPTED: Case study of Tehran Area One. *Journal of Police Geography*, 8(29), 125-148. [in Persian] URL: <https://ensani.ir/fa/>
- National Crime Prevention Council of Singapore. (2003). Crime prevention through environmental design guidebook, October. URL: <https://books.google.com/books>
- Piri, F., & Mohammadi, M. (2020). Investigating the effect of environmental design in suburban areas of Urmia on index crime rates. *Journal of Police Geography*, 8(29), 81-102. [in Persian] URL: <https://www.magiran.com/p2176761>
- Pishgahi Fard, Z., Kalantari Farid, M., Parhiz, F., & Haq Panah, E. (2019). Geographical analysis of crime-prone centers of drug-related crimes in Kermanshah. *Regional Urban Studies and Researches*, 3(11), 75-96. [in Persian] URL: <https://ensani.ir/fa/article>
- Rajabi, A. (2017). Application of CPTED theory in reducing urban crime. *Environmental-Based Territorial Planning (AMAYESH)*, 10(38), 27-46. [in Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/>
- Shoaee, M., Moradiaeasar, G., Azadfada, S., & Rezayan, A. (2020). Identifying the propulsion of uncertainty and future scenarios in the security of sports in the Islamic Republic of Iran. *Defensive Future Study*, 5(19), 7-29. [in Persian] DOI: [10.22034/dfs.2021.141699.1443](https://doi.org/10.22034/dfs.2021.141699.1443)
- Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (1982). Broken windows. *Atlantic Monthly*, 249(3), 29-38. URL: <https://urbanpolicy.net/wp-content/uploads/2012>